

Zadanie 6.3. Monitorowanie, ochrona oraz doskonalenie metod hodowli trzmieli i pszczoł samotnic

Okres realizacji: 2008-2014

Kierownik zadania: **dr Dariusz Teper**

Wykonawcy: mgr M. Borański

W ramach zadania zrealizowano następujące cele: prowadzenie hodowli trzmieli na potrzeby szkoleń oraz doskonalenie metod ich chowu; hodowla pszczoł samotnic, głównie na potrzeby przekazywania zainteresowanym plantatorom; monitoring trzmieli na terenach popowodziowych w gminie Wilków oraz opracowanie tanich materiałów gniazdowych wielokrotnego użytku i sprawdzenie ich przydatności w hodowli murarki ogrodowej.

Podczas prowadzenia hodowli murarki ogrodowej wprowadzono wiele usprawnień oraz dokonano wielu obserwacji, które wpływają na optymalizację namnażania pszczoł. W kolejnych latach trwania Programu Wieloletniego przekazano sadownikom i działkowcom łącznie 185 tys. kokonów murarki ogrodowej. Działanie to, poza zwiększaniem plonów uprawianych roślin, miało też aspekt promocyjny, ponieważ popularyzowało murarkę ogrodową jako alternatywnego lub uzupełniającego zapylacza do pszczoły miodnej.

Podczas prowadzonej oceny różnych typów materiałów gniazdowych wykorzystywanych w hodowli murarek stwierdzono, że najlepszym materiałem gniazdowym jest trzcina. Ocena zdrowotności populacji murarek hodowanych w różnych typach gniazd dowiodła, że również pod tym względem trzcina jest najlepsza. Głównym problemem w hodowli murarki w gniazdach z drewna i MDF jest wysokie spasożytowanie przez roztocza *Chaetodactylus osmiae*, spowodowane migracją pasożyta w poprzek gniazd przez niewielkie szczeliny występujące na styku płytek gniazdowych. Zwiększona śmiertelność larw i pleśnienie pyłku w gniazdach plastikowych było zapewne spowodowane zbyt wysoką wilgotnością wewnątrz gniazd. Jednak, biorąc pod uwagę wysoką pracochłonność przygotowywania trzciniowych gniazd, pozostałe materiały gniazdowe mogą być z powodzeniem wykorzystywane w hodowli murarek.

Na potrzeby szkoleń wyhodowano łącznie 358 rodzin trzmieli. Hodowla opierała się na matkach trzmiela ziemnego pochodzących z własnej hodowli, dzięki czemu nie prowadzono odłowów trzmieli z natury. W ciągu 6 lat trwania Programu Wieloletniego zorganizowano 4 szkolenia z zakresu całorocznego chowu trzmiela ziemnego (*Bombus terrestris*). Łącznie w szkoleniach wzięło udział 55 uczestników. Szkolenia obejmowały tematykę biologii trzmieli oraz techniczne aspekty chowu zamkniętego trzmiela ziemnego. Wygłoszono także 12 wykładów z tematyki hodowli trzmieli na terenie całej Polski, w których wzięło udział 108 uczestników. Ponadto przeprowadzono cykl 6 szkoleń z zakresu wykorzystania murarki ogrodowej jako zapylacza upraw sadowniczych. W tych szkoleniach wzięło udział łącznie 183 sadowników indywidualnych i zrzeszonych w grupach producenckich. Obserwacje trzmieli na terenach popowodziowych w gminie Wilków dowodzą, że odbudowanie populacji tych owadów przebiegało bardzo szybko, ponieważ dwa lata po powodzi zarówno liczba osobników, jak i gatunków gwałtownie wzrosła, co było szczególnie widoczne w lokalizacjach niedaleko Wisły, ale oddalonych od granicy zasięgu zalania.

Podczas trwania projektu przeszkolono 55 osób z terenu całej Polski z zakresu całorocznego chowu trzmiela ziemnego oraz 183 osoby z zakresu hodowli i wykorzystania murarki ogrodowej. Potwierdzono także przydatność alternatywnych w stosunku do trzciny materiałów gniazdowych wielokrotnego użytku, wykorzystywanych w hodowli murarki ogrodowej.

Zakładanie własnych hodowli przez osoby przeszkolone w zakresie hodowli trzmieli może w przyszłości mieć wpływ na zwiększenie produkcji rodzin trzmieli w Polsce i zmniejszenie importu tych owadów. Natomiast popularyzowanie wśród sadowników murarki ogrodowej jako zapylacza upraw, wpłynie na poprawę zapylenia kwiatów, co w efekcie zwiększy plony owoców oraz poprawi ich jakość.